

Iván Dániel¹

Budapest főváros jogi szabályozottsága

A főváros jogi szabályozottsága és szintezettsége

Jelen tanulmány Budapest főváros jogi szabályozottsága, valamint a főváros egy- vagy kétszintűsége kérdésének vizsgálatát célozza. Minden idők egyik legnagyobb hatású honi, iskolateremtő közigazgatás-tudósa, Magyary Zoltán szavaival élve: Budapest főváros „az állam után a legnagyobb közigazgatási egység”.² E citáció is azt erősíti, hogy a főváros mint közigazgatási egység nem elhanyagolható tényezője a honi közigazgatási jognak és közigazgatás-tudománynak, így szükségeszerű vizsgálata.

A főváros jogi szabályozottságának lehetőségei

A főváros jogi szabályozottsága kapcsán elengedhetetlen azon kérdéskör eldöntése, hogy a főváros maga más települési és területi önkormányzatokkal (azaz egyéb helyi önkormányzatokkal) együttesen, egy jogszabályban kerüljön szabályozásra (együttszabályozás – úgynevezett *monista modell*), vagy célravezetőbb – a főváros hazánkban betöltött különleges szerepe okán – annak külön jogi normában történő szabályozása (különszabályozás – úgynevezett *dualista modell*).

A *monista modell* kapcsán két további eshetőséget szükséges megvizsgálni, tudniillik a monista koncepció esetében is lehetőség van arra, hogy a jogszabály az önkormányzatokra vonatkozó általános szabályoktól a főváros speciális szabályait külön fejezet alatt tárgyalja, és ezáltal lényegében a dualista modellhez hasonlatosan a területi és települési önkormányzatoktól (azaz az egyéb helyi önkormányzatoktól) külön – csak éppen egy jogi normán belül – szabályozza a főváros jogállását (úgynevezett *differentiált monista modell*). Emellett ugyanakkor arra is van lehetőség, hogy a jogszabály a fővárost a többi önkormányzattal együtt, azoktól nem

¹ Egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológiai Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék. Kapcsolat: ivan.daniel@uni-nke.hu.

² Magyary Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. század államában*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942. 350.

megkülönböztetve, s így speciális státusát adott esetben nem elismerve vagy arra tekintet nélkül szabályozza (úgynevezett *uniformizált monista modell*).

Hazánk eddigi fővárost szabályozó joganyaga differenciált képet mutat, ami az egyes modellek szerinti szabályozottság mikéntjét illeti. A *monista modell* (együtszabályozás) első altípusa, a *differenciált monista* koncepció (azaz amikor egy jogszabályon belül a többi helyi önkormányzattól elkülönítetten szabályozzák a fővárost) jellemezte a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényt (régí Ötv.); a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló 1994. évi LXIII. törvényt (Ötv. novella); a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényt (Mötv.). A régi Ötv. az 1990. szeptember hó 30. napi hatálybalépésétől³ egészen 1991. július hó 10. napjáig – azaz a fővárosi és a fővárosi kerületi önkormányzatokról szóló 1991. évi XXIV. törvény (Ftv.) hatálybalépéséig –, valamint az Ftv. hatályon kívül helyezésével 1994. december hó 11. napjától egészen az Mötv. 2012. január hó 1. napján történő hatálybalépéséig volt tisztán e modellbe sorolandó.⁴ Mind a régi Ötv., mind pedig az Ötv. novella VII. fejezete rendelkezett a fővárosra vonatkozó speciális szabályokról. Az Ötv. novella törvényjavaslatának miniszteri indokolása a fővárosra vonatkozó speciális szabályok újra Ötv.-be történő integrálását az alábbiakkal magyarázta: „[...] jelentős változásokat fogalmaz meg a főváros önkormányzati rendszerének a javítására, a kialakult ellentmondások feloldására. A főváros önkormányzatának újraszabályozása az önkormányzati törvény részeként történik [...]. A Javaslát a főváros egységes, hatékonyabb önkormányzati rendszerét kívánja kialakítani, ami összhangban van a főváros települési, területi és országos szerepkörével.”⁵ A főváros szabályozottsága vonatkozásában a jelenleg hatályos Mötv. szintén a rendszerváltást követő hagyományokat vitte tovább, tudniillik a fővárosra vonatkozó speciális rendelkezéseit annak III. fejezetén belül, a 22–26. §-ok között helyezte el a jogalkotó.

A *monista modell* (együtszabályozás) másik altípusa, az *uniformizált monista* koncepció (azaz amikor egy jogszabályon belül a többi helyi önkormányzattal együttesen szabályozzák a főváros jogállását, annak sajátosságait nem kiemelve) jellemezte a tanácsrendszer időszakát. Így ide sorolandó: a tanácsokról szóló 1950. évi I. törvény (első tanács törvény); valamint a tanácsokról szóló 1954. évi X. törvény (második tanács törvény); valamint a tanácsokról szóló 1971. évi I. törvény (harmadik tanács törvény). E modellre alapvetően jellemző, hogy a fővárost semmilyen

³ A régi Ötv. a 113. §-a alapján az önkormányzati képviselő-testületek tagjai 1990. évi választásának napján lépett hatályba.

⁴ E ponton megjegyzendő, hogy az Mötv.-t a jogalkotó az úgynevezett lépcsőzetes hatálybaléptetéssel léptette hatályba, következésképpen számos rendelkezése nem 2012. január hó 1. napján, hanem később lépett hatályba (ld. Mötv. 144. §).

⁵ Miniszteri indokolás a T/32. számú, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslathoz, 1994.

formában nem különíti el a jogi szabályozás szintjén a többi helyi önkormányzattól. Hazánkban e modell adaptálására, mint az látható, egy olyan időszakban került sor, amikor tulajdonképpen éppúgy nem beszélhettünk helyi önkormányzatokról, mint ahogy helyi önkormányzatiságról vagy helyi autonómiáról sem. Következésképpen az uniformizált monista modellt, mint elméleti kategóriát, a tanácsrendszer időszaka „hívta életre”. Az első tanács törvény tulajdonképpen semmilyen különbséget nem tett Budapest főváros és a többi tanács jogállása között. Az első tanács törvény csupán azon az egy ponton említi a fővárost, ahol a városi és megyei tanácsokkal azonos jogállásúvá teszi, tudniillik hogy „a Magyar Népköztársaság fővárosában: Budapesten szervezett városi tanács a megyei tanáccsal esik egy tekintet alá.”⁶ A második tanács törvény sem cizellálta túl a fővárosra vonatkozó részeket, ugyanis csak annak speciális státusára tett utalást.⁷ A valóságban természetesen e rendelkezés érdemi változást nem igazán eredményezett. Hangsúlyozandó ugyanakkor, hogy a második tanács törvény már néhány ponton utal a fővárosra.⁸ A harmadik tanács törvény némi változást hozott a korábbi tanács törvényekhez képest, ugyanis külön szabályozta a főváros feladat- és hatásköreit.⁹ Mindezek ellenére a harmadik tanács törvény is e modellbe sorolandó, ugyanis a tényleges jogszabályhelyek érdemi változást nem hoztak a főváros szabályozottsága tekintetében, ezt jól példázza azok megfogalmazása is, példának okáért említendő:

„A fővárosi tanács: ellátja Budapest főváros fejlesztésével, lakosságának ellátásával és a szolgáltatásokkal kapcsolatos alapvető feladatokat; gyakorolja mindazokat a hatásköröket, amelyek a megyei tanácsokat is megilletik, és ellátja azokat a helyi tanács feladatokat, amelyek több kerületet együttesen érintenek; elfogadja a főváros általános rendezési tervét, és gondoskodik végrehajtásáról.”¹⁰

„A fővárosi kerületi tanács feladata és hatásköre általában megegyezik a helyi tanácséval. A kerületi tanácsok, jogszabályokban meghatározott feltételek mellett, a lakosság alapfokú ellátását meghaladó intézményeket és a kerület lakosságának szükségleteit kielégítő vállalatokat is létrehozhatnak.”¹¹

Ehhez képest a *dualista modell* (különszabályozás) lényege, hogy a jogalkotó a fővárosi önkormányzatot a többi önkormányzattól elkülönítetten, egy másik törvényben

⁶ Ld. első tanács törvény 4. § (2) bek.

⁷ Ld. második tanács törvény 65. §: „Budapest főváros tekintetében a törvény végrehajtása során szervezeti és hatásköri vonatkozásban, valamint a gazdasági terv és költségvetés megállapításakor figyelembe kell venni azokat a követelményeket, amelyek a főváros jellegéből folynak.”

⁸ Ld. a második tanács törvény alábbi szakaszait: 2. § (1); 3. §; 4. § (2); 10. § (1)–(2); 11. § (1); 40. § (1); 42. §; 59. § (1) bek.

⁹ Ld. harmadik tanács törvény 16–18. §.

¹⁰ Ld. harmadik tanács törvény 16. § (1) bek.

¹¹ Ld. harmadik tanács törvény 17. § (1) bek.

szabályozza, hangsúlyozván ezzel a főváros hazánkban betöltött kiemelkedő szerepét is. Kiemelendő, hogy hazánk történetében e modell volt a gyakoribb, hisz a szocialista éra előtt – és közel három évig a rendszerváltást követő rövid időszakban – a jogalkotó a különszabályozást preferálta. Az első ilyen törvényünk a Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvénycikk, valamint annak módosítása¹² volt, amely a kerületi előljárásságok átszervezését és a kerületi választmányok megalkotását hozta. E törvény 141. §-ában szabályozta Budapest főváros önkormányzatát. Ezt követte a székesfővárosi törvényhatósági bizottság újjáalakításáról szóló 1920. évi IX. törvénycikk. E jogszabály csupán 26 §-ból állt, ugyanakkor ideiglenes törvénynek szánta a jogalkotó, hisz az 1. § akként rendelkezett, hogy „Budapest székesfőváros közigazgatásának végleges szabályozásáig a törvényhatósági bizottságot az alábbi rendelkezések szerint kell újjáalakítani”.¹³ A soron következő, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának újjászervezéséről szóló 1924. évi XXVI. törvénycikk helyezte hatályon kívül a korábbi, ugyanakkor sokkal részletesebben a főváros jogállását nem szabályozta, hisz csupán csak 25 §-ból állt. Lényegesen részletesebb szabályozási rezsimit a Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk és annak két jelentős novellája¹⁴ hozta. Mint említettem, a tanácsrendszer átalakította a dualista szabályozási modellt monistává. 61 év elteltével mozdult el újra a jogalkotó a történelmi hagyományoknak megfelelően a dualista szabályozási struktúra irányában az Ftv. 1991. július hó 10. napi hatálybalépésével; igaz ugyanakkor, hogy e tiszavirág-életű különszabályozást az Ötv. novella 1994. december hó 11. napjával újra megszüntette, és azóta lényegében a főváros szabályozását a differenciált monista koncepció jellemzi.

A főváros színtezettsége

Budapest főváros önkormányzatának színtezettségének kérdésköre kapcsán annak eldöntése bír relevanciával, hogy a főváros *egy-* vagy *kétszintű önkormányzattal* rendelkezze-e. Természetesen mind az egy-, mind a kétszintű megoldás esetében találkozhattunk előnyökkel, de felmerülhetnek hátrányok is.

A *kétszintű struktúra* előnyei között kiemelhető például: a főváros egészének egységes területfejlesztése, területrendezése (bár ez sok esetben csak részlegesen valósulhat meg, mert az egyes eltérő kerületi érdekek alááshatják az egységességet);

¹² Ld. Budapest székes főváros kerületi előljárásságairól szóló 1893. évi XXXIII. törvénycikk.

¹³ Ld. a székesfővárosi törvényhatósági bizottság újjáalakításáról szóló 1920. évi IX. törvénycikk 1. §-a.

¹⁴ Ld. a Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1934. évi XII. törvénycikk, valamint a Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk újabb kiegészítéséről és módosításáról szóló 1937. évi III. törvénycikk.

a szubszidiaritás elvének való megfelelés;¹⁵ a feladat- és hatáskörök elkülönültségéből fakadó munkamegosztás, amely adott esetben tehermentesítheti az egyes kerületeket¹⁶ vagy épp a fővárost (ehhez persze szükséges azok adekvát – azaz egymástól kellőképpen lehatárolt – szabályozása),¹⁷ sőt vannak olyan feladat- és hatáskörök, amelyeket önmagában nem is képes egy kerület ellátni. Ugyanakkor a kétszintű önkormányzati rendszernek is vannak árnyoldalai, többek között ide sorolhatók: a kerületek és a főváros közötti munkamegosztásból fakadó irracionálisok fölbukkanása; koordinációs nehézségek a két önkormányzati szint között; a fővárosi és a kerületek közötti vagyonrendezéssel, vagyonmegosztással kapcsolatos problémák (ide sorolva az önkormányzati tulajdonvagyon kérdéskörét);¹⁸ feladat- és hatásköri összeütközések;¹⁹ stb.²⁰

¹⁵ A szubszidiaritás elvének jelentőségét a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XV. törvény 4. cikk 3. pontjának normaszövege is eklatánsan példázza, tudniillik hogy „[a] közfeladatokat általában elsősorban az állampolgárokhoz legközelebb álló közigazgatási szervnek kell megvalósítania. A feladatoknak más közigazgatási szervre történő átruházása a feladat természetétől és nagyságától, valamint hatékonysági és gazdaságossági követelményektől függ.”

¹⁶ A kerületek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a fővárosnak 1990-ben még csupán 22 kerülete volt, melyről a minisztertanács a Budapest főváros kerületeinek megállapításáról szóló 4349/1949. (XII. 20.) MT rendeletében határozott. Az erre felhatalmazást a Budapest főváros területének új megállapításáról szóló 1949. évi XXVI. törvény 2. § (2) bek. tartalmazta. A kerületek törvényi szintű újraszabályozására 1994-ben került sor a Budapest főváros közigazgatási területéről és kerületi beosztásáról szóló 1994. évi XLIII. törvénnyel. E törvény vette fel soraiba XXIII. kerületnek Soroksárt. Az 1949-es szabályozás előtt egyébként két törvény határozott a kerületekről, nevezetesen a már említett 1872. évi XXXVI. tc. és az 1930. évi XVIII. tc. Ugyanakkor míg előbbi a közgyűlésre bízta a kerületek tényleges kialakítását (ld. 82. §), addig utóbbi a belügyminisztert hatalmazta fel, hogy rendelettel határozzon a kerületi tagozódás részletes szabályairól (ld. 3. §), a törvénycikkek ugyanis csupán a kereteket határozták meg. E kötelezettségének Scitovszky Béla, a Bethlen-kormány belügyminisztere eleget is tett a Budapest székesfőváros területének közigazgatási kerületi beosztásáról szóló 1930. évi 2.130. számú rendelet megalkotásával. Ebből következően megállapítható, hogy 1872-ben a fővárosi törvényhatóság saját maga önkormányzati autonómiájánál fogva jogosult volt saját területi tagozódásának kialakítására, míg 1930-tól ez fokozatosan a központi közigazgatási szabályozásába került át.

¹⁷ Tudniillik a nem adekvát módon elhatárolt feladat- és hatáskörök könnyen hatásköri összeütközéshez vezethetnek.

¹⁸ Ez esetben elég csak az úthálózat kérdéskörét megemlíteni, hisz számos esetben alakul(t) ki vita – pont a tulajdoni viszonyok inadekvát rendezettségének köszönhetően – a főváros és a kerületek között azzal kapcsolatban, hogy bizonyos útszakasz karbantartása kinek a feladat- és hatáskörébe tartozik.

¹⁹ E probléma szoros összefüggést mutat az önkormányzati vagyon esetkörével, hisz lehetséges, hogy az egyes feladat- és hatáskörök a törvényben megfelelően elkülönülnek, de a normaszöveg absztrakтивitásának köszönhetően a gyakorlatban – pont a vagyon vonatkozásában – egyet nem értés alakulhat ki, ami a főváros és a kerületek pereskedéséhez vezethet.

²⁰ A hátrányokról és az előnyökről (a tanácsrendszer esetében) ld. Szegvári Péter: Elképzelések a fővárosi önkormányzat törvényi szabályozásáról. *Állam és Igazgatás*, 39. (1989), 10. 871.

Az egyszintű struktúra esetén két lehetséges megoldás jöhet számításba: vagy a *kerületek rendelkeznek önkormányzatisággal*; vagy *maga a főváros az önkormányzati jogosítványok kizárólagos letéteményese*.²¹

Az első megoldás vonatkozásában (tehát amikor a kerületek rendelkeznek önkormányzatisággal) előnyként értékelhetjük a szubszidiaritás elvének való maradéktalan megfelelést (ez egyébként a kétszintű rendszer esetében is megvan, hisz a kerületek ott is rendelkeznek önkormányzatisággal); a feladat- és hatáskörök tisztázottságát; a koordinációs nehézségek megszűnését; stb. Hátrányként ugyanakkor kiemelhető, hogy széles körben vannak jelen olyan feladat- és hatáskörök, amelyek több kerületet is érintenek (például: közösségi közlekedés megszervezése, infrastrukturális fejlesztések stb.), így azok megfelelő ellátása nem vagy nem teljesen biztosított; a főváros egészét érintő területfejlesztés, területrendezés kerületi szinten nyilvánvalóan nem megoldható; stb.²²

A második eset kapcsán (azaz ahol a főváros a feladat- és hatáskörök kizárólagos címzettje) az alábbi előnyöket különböztethetjük meg: a főváros egészének egységes területfejlesztése, területrendezése; több kerületet érintő közszolgáltatások egyszerűbb ellátása (a már említett közösségi közlekedés megszervezésével vagy éppen infrastrukturális fejlesztésekkel kapcsolatos feladatok); a feladat- és hatáskörök tisztázott volta, koordinációs problémák csökkenése stb. Ugyanakkor hátrányként jelenik meg például: a szubszidiaritás elvének sérülése és az abból tovaryűrűző egyéb problémák (például: ügyfélközpontú közigazgatás); stb.²³

Zárógondolatok

Mint látható, mindkét megoldás kapcsán számos előny és hátrány megfogalmazható, éppen ezért a jogalkotónak figyelemmel kell lennie arra, hogy a „kiválasztott” szint jogi szabályozását olyasfajtaképpen kerüljön kialakításra, amely az előnyök kidomborítása mellett kevésbé ad teret a hátrányok megjelenésének (ehhez természetesen elengedhetetlen a különböző hatásvizsgálatok és koncepciók kidolgozása). Ezzel összefüggésben Balázs István kiemeli, hogy a fentebb említett szabályozási technika mögött mindig azon kérdés húzódik meg, hogy a főváros tulajdonképpen hány városnak minősül, azaz az egyes kerületek autonómiája okán kétszintűnek és föderatívnak tekintendő, vagy azok elenyésző volta miatt inkább egységesnek.²⁴

²¹ Vö. Szegvári (1989): i. m. 873–875.

²² Vö. Szegvári (1989): i. m. 873–874.

²³ Vö. Szegvári (1989): i. m. 874–875.

²⁴ Balázs István: A főváros és kerületei. In Nagy Marianna – Hoffman István (szerk.): *A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény magyarázata*. Budapest, HVG-ORAC, 2012a. 103–111 (különös tekintettel 104); Balázs István: A fővárosi és megyei önkormányzat. In Árva Zsuzsanna et al.: *Helyi önkormányzatok*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012b. 206–222 (különös tekintettel 206).

Mindemellett hangsúlyozandó, hogy mind a jogi szabályozás megválasztása, mind pedig a szintválasztás során szükséges tekintettel lenni Budapest és agglomerációjának sajátos helyzetére.²⁵ Ezt hangsúlyozza Horváth M. Tamás is:

„A nagyvárosok esetében a településfejlődési szempontból megoldandó probléma általánosságban úgy fogalmazható meg, hogy három települési szint (nagyvároson belüli kisebb egységek, maga a nagyváros, a régió) működési összhangját kell megteremteni. Ennek a három eltérő jellegű településhálózati egységnek többé-kevésbé egyforma súllyal kell megjelennie az igazgatási, képvisleti, szolgáltatási rendszerben ahhoz, hogy az objektív településfejlődési folyamatot ne torzítsa el a közigazgatás.”²⁶

Megjegyzendő végezetül, hogy a nagyvárosok és környezetük viszonyrendszere majd egy évszázada foglalkoztatja a közigazgatás-tudományt és annak segédtudományait. Példaként szolgálhat Egyed István 1936-ban napvilágot látott két munkája,²⁷ amelyek szintén foglalkoztak e kérdéssel. Egyed István szavaival élve: „A város és környéke ugyanis rendszerint teljesen különálló igazgatás alatt áll, pedig rengeteg olyan kérdés van, amely azokat közösen érdekli és amelyeket helyesen csak együtt tudnának megoldani.”²⁸

²⁵ A világ fővárosai és agglomerációjának kérdésével behatóan foglalkozott Balázs István az 1980-as évek vége felé. Ld. Balázs István: *A világ nagyvárosai és agglomerációi igazgatásának tendenciái*. Budapest, Államigazgatási Szervezési Intézet, 1987. 45. Budapest és az agglomerációjának igazgatása kapcsán a Kilényi professzor vezetésével megszületett értékes fejlesztési javaslat került kidolgozásra az 1970-es évek közepén. Ld. Kilényi Géza (témafelelős): *A fővárosi igazgatás a budapesti agglomeráció igazgatásának továbbfejlesztése*. Összefoglaló, javaslatok. Budapest, Tanácsigazgatási Szervezési Intézet, 1976. 56.

²⁶ Hegedűs József et al.: *Alapelvek – és modell – az önkormányzatok válságának kezelésére*. *Budapesti Negyed*, 1. (1993), 2. 122–136. 130.

²⁷ Egyed István: *Budapest önkormányzata*. Budapest, Székesfővárosi Házinyomda, 1936b. 81–88; valamint Egyed István: *Budapest környékének közigazgatási rendezése*. Budapest, Stádium, 1936a. 1–18.

²⁸ Egyed (1936b): i. m. 81.

Felhasznált irodalom

- Balázs István: *A világ nagyvárosai és agglomerációi igazgatásának tendenciái*. Budapest, Állam-gazgatási Szervezési Intézet, 1987.
- Balázs István: A főváros és kerületei. In Nagy Marianna – Hoffman István (szerk.): *A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény magyarázata*. Budapest, HVG-ORAC, 2012a. 103–111.
- Balázs István: A fővárosi és megyei önkormányzat. In Árva Zsuzsanna – Balázs István – Balla Zsuzsanna – Barta Attila – Veszprémi Bernadett: *Helyi önkormányzatok*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012b. 206–222.
- Egyed István: *Budapest környékének közigazgatási rendezése*. Budapest, Stádium, 1936a.
- Egyed István: *Budapest önkormányzata*. Budapest, Székesfővárosi Házinyomda, 1936b.
- Hegedűs József – Horváth M. Tamás – Locsmándi Gábor – Péteri Gábor – Tosics Iván: Alapelvek – és modell – az önkormányzatok válságának kezelésére. *Budapesti Negyed*, 1. (1993), 2. 122–136.
- Kilényi Géza (témafelelős): *A fővárosi igazgatás a budapesti agglomeráció igazgatásának továbbfejlesztése*. Összefoglaló, javaslatok. Budapest, Tanácsigazgatási Szervezési Intézet, 1976.
- Magyary Zoltán: *Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. század államában*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1942.
- Szegvári Péter: Elképzelések a fővárosi önkormányzat törvényi szabályozásáról. *Állam és Igazgatás*, 39. (1989), 10. 865–883.

Jogforrások

1872. évi XXXVI. törvénycikk Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről
1893. évi XXXIII. törvénycikk Budapest székes főváros kerületi elöljáróságairól
1920. évi IX. törvénycikk a székesfővárosi törvényhatósági bizottság újjáalakításáról
1924. évi XXVI. törvénycikk a székesfőváros törvényhatósági bizottságának újjászervezéséről
1930. évi XVIII. törvénycikk Budapest székesfőváros közigazgatásáról
1934. évi XII. törvénycikk a Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk egyes rendelkezéseinek módosításáról
1937. III. törvénycikk a Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk újabb kiegészítéséről és módosításáról
1949. évi XXVI. törvény Budapest főváros területének új megállapításáról
1950. évi I. törvény a tanácsokról (első tanácstörvény)
1954. évi X. törvény a tanácsokról (második tanácstörvény)
1971. évi I. törvény a tanácsokról (harmadik tanácstörvény)
1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról (Ötv.)
1991. évi XXIV. törvény a fővárosi és a fővárosi kerületi önkormányzatokról (Ftv.)
1994. évi XLIII Budapest főváros közigazgatási területéről és kerületi beosztásáról
1994. évi LXIII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról (Ötv. novella)
1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről
2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól (Mötv.)
1930. évi 2.130. eln. számú m. kir. belügyminiszter rendelete a Budapest székesfőváros területének közigazgatási kerületi beosztásáról
- 4349/1949. (XII. 20.) Minisztertanácsi rendelet Budapest főváros kerületeinek megállapításáról
- Miniszeri indoklás a T/32. számú, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslathoz, 1994.